

Det synes mig at være et glædeligt Varsel om, hvad det fremtidige Husmandsbrug vil drive det til.

Jeg sagde før, at vi kun have faa Erfaringer, og først i Aar have jo Kommissionerne haft Tilsyn med de Huse, der bleve oprettede i Lovens første Aar, 1900. Vi fik i det Aar oprettet i Randers Amt 39 Husmandsbrug, der bleve gjorte endelig færdige, og som der i Sommer er ført Tilsyn med. Tallet er jo lille, det beviser selvfølgelig ikke meget, men jeg maa dog sige, at af de 39 Huse var der ikke et eneste, som vi havde Grund til at angre var blevet oprettet. Det er en af de fornøjeligste Rejser, jeg har været med til, da vi foretoge dette Eftersyn. De allerfleste Husmandsbrug vare udmærket drevne, ved enkelte var der endog sket forbausende Fremskridt; ikke blot var Driften af Jorden kommen i en ganske anden Stil, men Bessetningerne vare gaaede frem, baade i Tal og Kvalitet i disse 3 Aar. Jeg skal nævne et Par Tal, der vise Fremgangen. Der var i 1900 paa disse 39 Husmands-lodder 8 Heste og i 1903: 14. Køernes Antal var steget fra 79 til 98. Antallet af Faar var derimod gaaet ned fra 33 til 20, medens Tallet paa Svin var steget fra 57 til 110, altsaa næsten til det dobbelte. Husmændenes Kaar ere blevne saaledes forbedrede, at de have været i Stand til yderligere at forøge den Besætning, de havde i Forvejen. Alle de Udtalelser, vi hørte paa denne Rejse, gavede os en sikker Forvisning om, at disse Mennesker vare glade og veltilfredse med at have faaet deres Husmandsbrug.

Hvis vi havde Penge nok, kunde vi ogsaa gaa til at oprette Husmandsbrug med en større Laaneværdi end de 5,000 Kr., men med de $1\frac{1}{2}$ Mill. Kr. tror jeg ikke, det lader sig gøre. Den Stigning, der har været i den senere Tid, vil nok fortsættes, men jeg for mit Vedkommende vil sige, at jeg anser det ikke for heldigt, om vi forcere den Sag frem. Lad den kun vokse, lad den kun gro sin naturlige Vækst, og jeg er overbevist om, at den nok skal vokse frem saaledes, at man bliver klar over, at de $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr. ingenlunde er nok. Og jeg mener for øvrigt ogsaa, at vi allerede nu ere komne saa vidt, at der er Grund til at ofre større Beløb end det, der foreslaas; det er jo ikke store Ofre, der bringes for denne Sag. Det ser kun saa stort ud, fordi Hjælpen bringes paa denne særegne Maade ved Udlaan; derfor skulle de store Kapitaler tilvejebringes aarlig. Men der er ikke Tale om, at Sta-

ten har det store Tab. Men naar Statskassen ellers kunde have Raad til at ofre disse Penge, vilde der jo ogsaa skaffes Aktiver til Veje, som vilde bringe Statskassen betydelig Indtægt i Fremtiden. Det, det gælder om, er nemlig, om Statskassen formaar at yde det Forskud og stille den Driftskapital, om jeg saa maa sige, til Raadighed, der kræves for at fremhjelpe denne humane og, jeg er overbevist om, for Staten økonomiske Foranstaltning.

Der er et andet Punkt, som er overensstemmende med det oprindelige, og det er det Beløb, man fordrer, at Laantageren skal være raadig over, nemlig $\frac{1}{10}$. Jeg er den ærede Minister meget taknemmelig for, at han er bleven ved den gamle Bestemmelse paa dette Punkt. For det første mener jeg, det vilde være uforsvarligt at forlange et mindre Beløb end $\frac{1}{10}$; det er saa lidt, som det overhovedet kan være, naar Statens Risiko ikke skal blive for stor. Der er ingen Tvivl om, at selv naar man kun forlanger $\frac{1}{10}$, vil der blive Tab for Staten; vi have allerede i Randers Amt haft saadant et Tab, men paa den anden Side er jeg overbevist om, at Tabene ikke vilde blive ret mange, naar man bruger Loven fornuftigt. At de helt skulde kunne undgaas, vil man ikke kunne tænke sig. Derfor mener jeg, der ikke kan stilles mindre Fordringer til den, der skal overtage et Husmandsbrug. Paa den anden Side er jeg glad ved, at den ærede Minister er bleven ved $\frac{1}{10}$; thi det har vist sig, at netop de, hvem det gjaldt om at hjælpe til Husmandsbrug, have ikke ret mange Midler, saa kunde man gaa længere ned, vilde det være overmaade hensigtsmæssigt for deres Skyld. Men det tror jeg, som sagt, ikke, man kan, for man bør ikke ordne Sagen saaledes, at man skaber Usikkerhed og derved svækker den Tillid, man i Almindelighed nærer til Sagen.

Ved Finanslovens første Behandling fik denne Sag paa en Maade en Slags første Behandling, idet der var adskillige ærede Medlemmer, der udtalte sig derom. Jeg maa maaske ganske kort sige et Par Ord i den Anledning. — Det var navnlig det ærede Medlem for Aarhus Amts 3die Valgkreds (Harald Jensen), der paa Grund af en Ytring fra det ærede Medlem for Løvel (Anders Nielsen) udtalte, at der ikke fra Socialdemokraternes Side — da vi sidst havde denne Sag til Behandling i Virkeligheden var gjort noget Overbud. Det ærede Medlem sagde, at der var adskillige Medlemmer inden for Reformpar-